Oulun seudun työllisyysalueen lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle, hallituksen esitys eduskunnalle laeista ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista, HE 179/2024 vp

Oulun seudun työllisyysalue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista ja lausuu seuraavaa.

Pääministeri Orpon hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ulkomaiselle työntekijälle taataan määräaika etsiä uusi työpaikka, jos hänen työntekonsa perusteella myönnetty oleskelulupansa on voimassa ja työsuhde päättyy. Uuden työn etsimistä koskeva aika vain tilanteessa, jossa oleskelulupa on vielä voimassa ja sen pituus olisi tällöin enintään voimassa olevan luvan jäljellä oleva pituus, mutta kuitenkin enintään kolme tai kuusi kuukautta riippuen maassa oleskelun pituudesta. Tästä poikkeuksena olisi, että erityisasiantuntijoilla, EU:n sinisen kortin haltijoilla, yrityksen yli- ja keskijohdolla ja ICT-lain tarkoittamilla johtajilla ja asiantuntijoilla aika olisi kuusi kuukautta ilman vaatimusta oleskella maassa edeltävästi tietty vähimmäisaika. Hallituksen esitys kohdentuu myös ulkomaalaisen työnteko-oikeuden laajentamiseen, jos kyseessä on työvoimapula-aloihin lukeutuva työ sekä työnantajan velvollisuuteen sanktion uhalla ilmoittaa, jos tämän työllistämä ulkomaalainen on jäänyt työttömäksi. Oleskeluluvan haltijalla olisi suoja-aika etsiä uusi työ ilman huolta oleskeluluvan peruuttamisesta. Jos ulkomaalaisen oleskelulupa olisi umpeutunut, suoja-aikaa ei kuitenkaan olisi käytettävissä.

Oulun seudun työllisyysalueen nykytila ja sen arviointi

Oulun seudun työllisyysalue muodostuu 11 kunnasta. Työllisyysalueella työnhakija-asiakkaana on noin 2650 ulkomaan kansalaista, joista yli 1300 henkilöllä on oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Työllisyysalueen ulkomaan kansalaisista työnhakija-asiakkaista Oulussa asuu 91 % ja kotoutuja-asiakkaista 89 %.

Maahanmuuttoviraston mukaan Suomen kuudesta suurimmasta kaupungista suhteellisesti eniten työperäistä maahanmuuttoa kohdistuu juuri Ouluun. Työllisyysalueella asuvien kolmansien maiden kansalaisten yleisin oleskeluluvan peruste on perheside ja nimenomaan sillä perusteella, joissa perheenyhdistäjä on muuttanut työllisyysalueelle työn vuoksi.

Suomessa vallitseva työllisyystilanne on jo pidempään ollut haastava ja toimialojen rakennemuutostilanteet ovat osuneet työllisyysalueen kuntiin ja yrityksiin maan keskiarvoa useammin johtuen paljolti rakennusalan yritysten suuresta määrästä Oulun seudun työllisyysalueen toimialueella. Tästä kaikesta huolimatta Oulun seudun työllisyysalueen kunnat ja erityisesti koko työllisyysalueen ja Pohjois-Suomen veturi Oulu, tarvitsee jatkossa entistä enemmän ulkomaalaista työvoimaa kasvaakseen taloudellisesti ja väestöllisesti.

Työllisyysalueen väestönkasvu, elinvoimaisuus ja kilpailukyky on työperäisen maahanmuuton

varassa. Tilastokeskuksen mukaan Ouluun vuonna 2024 suuntautunut Suomen sisäinen muuttovoitto oli kolme henkilöä. Oulun väestömäärä kasvoi vuonna 2024 kuitenkin 1233 henkilöllä, koska Ouluun muutti ulkomailta 1230 henkilöä. Valtaosa työllisyysalueella asuvista ulkomaalaista sekä työllisyysalueen ulkomaalaisista työnhakija-asiakkaista on muuttanut alueelle työn tai perheenjäsenen työn vuoksi. Ouluun muutetaan työn tai perheenjäsenen työn vuoksi eniten Pakistanista, Bangladeshista, Sri Lankasta, Filippiineiltä, Ukrainasta ja Kiinasta. Ouluun kohdistuvassa työperäisessä maahanmuutossa korostuu korkeasti koulutetut kansainväliset osaajat.

Hallituksen esityksen vaikutukset Oulun seudun työllisyysalueella

Työllisyysalueelle maahanmuuttaneiden kotimaat kertovat jo sen, että hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta vaikuttaisi Oulun seudun työllisyysalueen työllisyystilanteeseen ja elinvoimaisuuteen sekä työvoiman saatavuuteen ja kohtaantoon heikentävästi ja voimakkaammin kuin muihin C6-kaupunkeihin.

Työllisyysalue näkee, että hallituksen esitys ulkomaalaisen työntekoon perustuvan oleskeluoikeuden sitomisesta työntekoon on perusajatukseltaan kannatettava, mutta uuden työpaikan etsinnän suoja-ajan kohdalla ulkomaalaisia eriarvoistava. Työllisyysalueen näkökulmasta työnhaun suoja-ajan jako erityisasiantuntijoihin, EU:n sinisen kortin haltijoihin, yli- ja keskijohtoon ja ICT-johtajiin ja -asiantuntijoihin suhteessa muihin ulkomaalaisiin työntekijöihin on keinotekoinen ja yleistävä. Työllisyysalueella moni niin sanottua suorittavaa työtä tekevä ulkomaalainen tekee töitä huoltovarmuussektorilla, erityisesti teollisuudessa ja terveydenhuollossa, joten hallituksen esitys todennäköisesti heikentäisi työllisyysalueen toimialueen huoltovarmuutta sekä lisäisi yhden alueen päätoimialan, teollisuuden, työnantajien rekrytointivaikeuksia.

Työllisyysalueen näkemys kolmen tai kuuden kuukauden säännön osalta on, että sääntö vaikuttaa työntekijöiden lisäksi heidän perheisiinsä luomalla epävarmuutta Suomeen jäämisestä ja heikentää perheenjäsenten halua sopeutua ja kotoutua. Perheellisen ulkomaalaisen työntekijän tavoitteena on yleensä viettää perhe-elämää Suomessa, joka usein on perimmäinen syy ylipäätään muuttaa töihin Suomeen. Perheenjäsenten oleskeluluvat ovat riippuvaisia perheenkokoajan eli ulkomaalaisen työntekijän oleskeluluvasta. Näin ollen hallituksen esityksen vaikutukset ulottuvat työllisyysalueen näkökulmasta varsinaista ulkomaalaista työvoimaa paljon laajemmalle ottaen Oulun seudun työllisyysalueella kohdalla huomioon tilastotiedon perhesiteen perusteella myönnettyjen oleskelulupatyyppien suurimmasta määrästä.

Työllisyysalue näkee hallituksen esityksen ehdotuksen työntekijän oleskelulupaan liittyvän työnteko-oikeuden laajennuksen koskemaan aloja, jotka on aidosti todettu työvoimapula-aloiksi, kannatettavana esityksenä, joka parantaa työvoiman saatavuutta ja kohtaantoa. Toimivalta työvoimapula-alojen määrittelemisessä on hallituksen esityksen mukaan ELY-keskuksilla ja KEHA-keskuksella. Työllisyysalue esittää huolensa, kuinka aluehallintouudistus saattaisi vaikuttaa työvoimapula-alojen alueelliseen arviointiin huomioiden arviointisyklien tiheähkön tarpeen.

Hallituksen esityksen läpimeno olisi Oulun seudun työllisyysalueelle ja erityisesti Oulun kaupungille talouden, työllisyyden, kilpailukyvyn sekä pito- ja vetovoimatekijöiden näkökulmasta kokonaisuutena arvioituina haitallinen. Oulu toimii vuonna 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkina ja hallituksen esityksen läpimeno heikentäisi kulttuuripääkaupunkivuoden tuomaa piristysvaikutetta Oulun kaupungin ja koko työllisyysalueen toimialueen työllisyyskehitykselle sekä rajoittaisi talouden kasvupotentiaalia. Työperäisen maahanmuuton houkuttelevuuden vähentäminen lisäisi myös yritysten rekrytointivaikeuksia alueella tulevaisuudessa.

Tämän lausunnon on laatinut,

kotoutumisen prosessinomistaja Tuomas Komulainen, Oulun seudun työllisyysalue

tuomas.komulainen@businessoulu.com , p. 040 484 8136

Oulussa 18.2.2025

Ari Alatossava
Kaupunginjohtaja
Oulun kaupunki